

**МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти

Кафедра психології

КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

на тему **«Формування мотивації до навчання молодших школярів»**

Виконала здобувач вищої освіти
групи ПС 21 м заочного відділення
спеціальність 053 Психологія
ОП Психологія. Практична психологія
Мінчук Анна Юріївна

Керівник: д.психол.наук, професор
Ковальова О.В.

Рецензент: д.психол.н., доцент
Інституту спеціальної педагогіки та
психології НАПН України
Душка А.Л.

Запоріжжя– 2022 року

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	
1.1. Проблема мотивації навчання у психології.....	6
1.2. Навчальна мотивація молодшого школяра.....	15
1.3. Навчальна мотивація учнів при переході до середньої ланки школи.....	27
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	
2.1. Організація та методика дослідження.....	36
2.2. Аналіз результатів емпіричного дослідження формування мотивації до навчання молодших школярів.....	37
РОЗДІЛ 3. КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИВАЛЬНА ПРОГРАМА З ПІДВИЩЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ МОТИВАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ	
3.1. Обґрунтування та аналіз ефективності програми.....	46
3.2. Рекомендації батькам та вчителям щодо формування мотивації до навчання молодших школярів.....	57
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	66
ДОДАТКИ	72

Мінчук Анна Юрївна

Формування мотивації до навчання молодших школярів

АНОТАЦІЯ

Дана робота присвячена аналізу теоретичних засад та експериментальному дослідженню формування мотивації до навчання молодших школярів. Актуальність теми полягає в її практичному значенні. Розуміючи мотивацію навчання сучасних молодших школярів, можна оптимізувати процес навчання, складати такі навчальні програми та плани, які максимально відповідають мотивам учнів, і тому гарантуватимуть високий результат навчання. В роботі виділено основні чинники зниження мотивації навчання, зроблено аналіз щодо виявлення особливостей навчальної мотивації молодших школярів, впроваджено корекційно-розвивальну програму з метою підвищення позитивної мотивації до навчання учнів початкових класів. Це дозволило розробити рекомендації для вчителів та батьків щодо формування та корекції мотивації навчання учнів початкових класів.

Практичне значення одержаних результатів: експериментальне дослідження проводилось на базі 4-х класів загальноосвітньої школи № 2 м. Мелітополь. Експериментом було охоплено 90 учнів 4-х класів, 60 батьків учнів 4-х класів, 4 класних керівника 4-х класів.

Висновки: Отже, результати роботи сприяють поглибленому розумінню необхідності подальшого вивчення можливостей підвищення мотивації до навчання молодших школярів, а також визначають необхідність подальшого розвитку питання забезпечення умов для підвищення навчальної мотивації.

Ключові слова: мотив, мотивація, пізнавальні та соціальні мотиви, зовнішні та внутрішні мотиви, рефлексія, корекція, мотиваційна криза.

Minchuk Anna Yurievna

Motivational training to train young students.

SUMMARY

This work is dedicated to the analysis of theoretical principles and experimental research of motivational training for the training of young students. This subject is relevant in its practical sense. Understanding the motivation of modern junior pupils, it is possible to optimize the process of studying, to make such educational programs and plans, which correspond to the motives of pupils as much as possible, and therefore will guarantee high result of studying. The main factors of decrease of motivation of teaching were highlighted in the work, analysis was made on revealing of peculiarities of educational motivation of junior pupils, correction-development program was introduced with the purpose of increase of positive motivation to education of pupils of initial classes. This has made it possible to develop recommendations for teachers and parents on the training and motivational correction of primary school pupils.

The practical importance of the results obtained: The experimental research was conducted on the basis of 4 classes of the complete school 2 Melitopol. The expert was looked after by 90 students from 4 classes, 60 parents from 4 classes, 4 class leaders from 4 classes.

Conclusions: Therefore, the results of the work contribute to a deeper understanding of the need to further study the possibilities of increasing motivation for the teaching of junior pupils, and also determine the necessity of further development of the issue of provision of conditions for increase of educational motivation.

Key words: Pattern, motivation, cognitive and social patterns, external and internal patterns, reflexes, correction, motivation crisis.

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної (дипломної) роботи на тему

«Формування мотивації до навчання молодших школярів»

здобувача вищої освіти Мінчук Анни Юріївни.

Науковий керівник: доктор психологічних наук, професор кафедри психології Ковальова О.В.

Об'єкт дослідження: навчальна мотивація молодших школярів.

Предмет дослідження: формування мотивації до навчання молодших школярів.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та емпірично дослідити формування мотивації до навчання молодших школярів; розробити та провести корекційно-розвивальну програму з підвищення навчальної мотивації молодших школярів, розробити та надати рекомендації для батьків та вчителів щодо підвищення мотивації до навчання у дітей молодшого шкільного віку.

Завдання дослідження:

1) На основі теоретичного аналізу дослідити загальні основи формування навчальної мотивації молодших школярів.

2) Емпірично дослідити формування навчальної мотивації у дітей молодшого шкільного віку.

3) Розробити та провести корекційно-розвивальну програму з підвищення навчальної мотивації молодших школярів і надати рекомендації батькам та вчителям для підвищення мотивації до навчання у дітей молодшого шкільного віку.

Методи дослідження: теоретичний аналіз та узагальнення психолого-педагогічного досвіду з проблеми дослідження формування мотивації у дітей молодшого шкільного віку; констатувальний експеримент, анкетування батьків, анкетування вчителів; математичний метод обробки даних – встановлення відсоткового співвідношення.

Емпірична база дослідження. Дослідження виконувалось на базі 4-х класів загальноосвітньої школи № 2 м. Мелітополь. У дослідженні брали участь 90 учнів, 60 батьків учнів 4-х класів, 4 класних керівника 4-х класів.

Теоретичне значення роботи: поглиблене вивчення змісту поняття мотивації, уточнення загальних закономірностей формування впливу мотивації до навчання молодших школярів, обґрунтування необхідності подальшого забезпечення умов для підвищення мотивації до навчання у дітей молодшого шкільного віку.

Практичне значення роботи визначається ефективністю проведення корекційно-розвивальної програми, спрямованої на підвищення позитивної мотивації до навчання молодших школярів. Теоретичні положення, емпіричний матеріал та висновки дали можливість сформулювати рекомендації для вчителів та батьків щодо формування та корекції мотивації до навчання учнів початкових класів.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна (дипломна) робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, що нараховує 58 найменувань, 11 таблиць, 8 додатків. Основний зміст роботи викладений на 66 сторінках (загальний обсяг роботи 100 сторінок).

Дослідження здійснювалось впродовж 2021-2022 років.

За результатами дослідження сформульовані такі висновки:

За результатами виконання завдань дослідження з'ясовано зміст поняття «мотив» та «мотивація», виявлено особливості навчальної мотивації молодших школярів. Під мотивами діяльності розглядаються потреби, потяги, спонукання, схильності; наміри, уявлення, ідеї, почуття, переживання. Мотивація – це сукупність причин психологічного характеру, що пояснюють поведінку людини, спрямованість і активність цієї поведінки.

Формування мотивації до навчання – це тривалий процес. Для досягнення максимально можливих результатів у дітей необхідна конструктивна, злагоджена взаємодія учителів та молодших школярів, активна участь батьків.

Навчання школярів є полімотивованим. Мотиви, які можуть спонукати молодшого школяра до навчання, поділяються на: зовнішні суспільні мотиви, зовнішні особистісні мотиви, внутрішні процесуальні, внутрішні результативні, внутрішні мотиви саморозвитку.

Перехід учнів від початкової школи до середньої характеризується появою своєрідної мотиваційної кризи з переважанням зовнішньої мотивації, спрямованої на уникнення невдачі, а також із зниженням навчальної мотивації та інтересу до навчання через зміну соціальної ситуації розвитку.

З метою визначення особливостей мотивів навчання учнів молодшого шкільного віку, нами було проведено дослідження на базі загальноосвітньої школи №2 міста Мелітополь. Результати відповідей свідчать, що кількість учнів, у яких ставлення до себе як до школяра повністю сформоване дорівнює кількості учнів, у яких позитивне ставлення до школи, але навчальний заклад приваблює позанавчальною діяльністю.

Загалом можна говорити про гармонійне поєднання пізнавальних та соціальних мотивів у учнів 4-х класів.

Показник внутрішніх мотивів навчання – у більшості учнів на високому рівні; показник зовнішніх позитивних мотивів – у більш ніж половини учнів на високому рівні; показник поширеності внутрішніх негативних мотивів – на середньому та низькому рівні; показник соціальних мотивів – низький або взагалі не спостерігається; показники мотиву престижу у більшості учнів знаходяться на високому та середньому рівні.

Основними мотивами навчання дітей, з точки зору батьків, є: розуміння ролі знань у самореалізації, інтерес до знань і процесу їх здобуття, потреба в новій інформації, очікування на майбутні блага.

Опитані учителі найпоширенішими методами та прийомами мотивації навчальної діяльності вважають ігрові методи навчання, використання ІКТ-технологій, наочності, словесне пояснення незрозумілого матеріалу декілька разів. Власна система методів мотивації навчальної діяльності у вчителів не сформована.

На основі виділення основних чинників зниження мотивації навчання, аналізу проведеного дослідження щодо виявлення особливостей мотивів навчання молодших школярів, було запропоновано та проведено корекційно-розвивальну програму, спрямовану на підвищення навчальної мотивації у молодших школярів.

Проведений напередодні та по завершенню реалізації програми діагностичний зріз дозволив виявити підвищення рівня навчальної (на 10,9%) та соціальної (на 5,5%) мотивації в учнів даного класу. У свою чергу, кількість учнів із ігровою мотивацією – знизилась (на 10,9%). Також не спостерігається відсоток учнів із негативним ставленням до навчання у школі.

Отже, на основі виділення основних чинників зниження мотивації навчання, аналізу проведеного дослідження щодо виявлення особливостей навчальної мотивації молодших школярів, аналізу проведеної корекційно-розвивальної програми з підвищення мотивації до навчання, було розроблено рекомендації для вчителів та батьків щодо формування та корекції мотивації навчання учнів початкових класів.

Рік виконання магістерської роботи – 2022 рік

Місце виконання: Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, кафедра психології.